

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на
АКТОТЫ РАХМЕТОЛЛАЕВНА РАИМКУЛОВА
докторант на самостоятелна подготовка
към катедра „История на музиката и етномузикология“, ТКДФ
НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София

на тема **„РАЗВИТИЕ НА КАЗАХСТАНСКАТА КОМПОЗИТОРСКА ШКОЛА В
РАМКИТЕ НА ЕВРАЗИЙСКИЯ МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ”**

за присъждане на научната степен „доктор на науките“
по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство
по научна специалност Музикознание и музикално изкуство (05.08.02)

от проф.д-р ЕМИЛИЯ КОЛАРОВА
Катедра „История на музиката и етномузикология” при ТКДФ
Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”

Мащабността на представения за рецензиране научен труд на Актоты Раимкулова е заложена в неговото заглавие. Отчетливото позициониране на обекта и на предмета на научното изследване – съответно Евразийския междукултурен диалог и развитието на казахстанската композиторска школа – вече очертава една сериозна многопластова проблематика, чиито множество аспекти дават възможност за разностранни наблюдения върху процеси, протичащи в сферата на историята, политиката, културата, изкуството.

В същото време заявената в обсъждания дисертационен текст тематика е изключително **актуална**. Това се определя от нейната магистрална линия на изследване - евразийския междукултурен диалог, полагащ необходимата база за формиране на казахстанската композиторска школа. Обговаряният в световен мащаб въпрос за междукултурните взаимодействия има основания както в контекста на

съвременните глобализационни процеси, така и във връзка със създаването на т.нар. „млади музикални култури”, сред които е и казахстанската. Зараждането на нейната композиторска школа се подготвя от забележимия разцвет на регионалните традиции през втората половина на XIX и началото на XX век. А междукултурният (вкл. и евразийският) диалог, стимулиращ процеса на тяхното инфилтриране, наслагване, абсорбиране, е естествената предпоставка за формирането и стабилизирането на казахстанската композиторска школа като субтекст на националната култура.

Новаторската същност и перспективност на научното изследване на А.Раимкулова се обуславя от създадения от нея подход в изследването на казахстанския музикален стил. На практика авторката извежда свой модел, който със своята съдържателност и универсалност би могъл да даде ключ към изучаването и на други музикални култури от евразийското културно пространство, но и извън него.

Многоспектърните цели и задачи на дисертацията (всестранното изследване на феномена „казахстанска национална композиторска школа” и отражението в създаденото творчество на евразийския междукултурен диалог чрез задълбочен анализ на исторически предпоставки, на ключови концепции и основни понятия, на творчески естетически идеи, на отделни представителни произведения) обуславят **методологията на изследване**. Тук особено ценни резултати са постигнати чрез херменевтичния и семиологичния, музикално-историческия, културно-социологическия и структурно-аналитичния подходи към избраните обекти.

Специално внимание заслужава Библиографията, която е отражение на методологията на изследването. В подкрепа на своята теза А. Раимкулова се опира върху широк кръг библиографски източници (общо 278 заглавия - 235 на кирилица и 43 на латиница), които представя,

анализира и коментира. Точно подбраните разработки засягат ключови въпроси от сферата на общата история, философията, семиотиката, културологията, естетиката, етнологията.

Самото предпоставяне на толкова **фундаментална дисертационна тема** поражда интерес и високи очаквания към научния текст, които неговият автор А.Раимкулова напълно оправдава. Стройната архитектуроника на изследването, което се състои от Въведение, три глави, Заключение и Библиография (345 стр.), впечатлява със своето целенасочено и изключително логично разгръщане. Всяка нова зона на научния труд потвърждава вече изказаните изводи и ги надгражда с нови важни аспекти на темата, водейки към убедителното финално Заключение. С изключително стабилната методологическа база, с желязната логика на научните аргументи и прецизна аналитична мисъл авторът постига резултат, който респектира със своите безспорни качества.

Първа глава поставя във фокуса историчното като проблематика и като сложен контекст, върху който се разполага обемна фактология, свързана с казахстанската композиторска школа в контекста на теорията за националните композиторски школи. Акцентирайки върху многообразието на диалога Изток - Запад, европейско-извъневропейско, национално-наднационално, европейски академизъм – локален фолклор, канонично-неканонично, ендегенно-екзогенно, дисертантът въвежда и подробно анализира въпроси на периодизацията на казахстанската музикална култура, свързана със смяната на общокултурни парадигми. Постепенно се очертава обликът на казахстанската композиторска школа, здраво позиционирана върху взаимодействието между две различни системи – на традиционно казахско изкуство на контактна комуникация и на европейска писмена музикална култура; на кода на етно-културната идентичност и универсалиите на академичната традиция.

Втора глава заявява параметрите на евразийския межкултурен диалог и на общността на евразийското културно пространство като философска и културологична категории и отчасти като геополитическа стратегия. Като важен техен белег е артикулирана „концепцията на толерантност и откритост към взаимодействия, върху която се изгражда творчеството на казахстанските композитори”. (стр.109). Евразийството се разкрива като „мащабен философски обоснован модел на света, опериращ със свои собствени понятия и категории” (стр.110), които се реализират в произведенията на редица автори, работили в различни периоди с граници 20-те, 60-те и 90-те години на XX век. Избирайки като опора жанровия фактор, А.Раимкулова проследява динамиката в развитието на евразийския межкултурен диалог и синтез в рамките на инструменталната миниатюра, на симфоничните, оперно-хоровите и концертните опуси. Така теоретичните аспекти на дисертационната тема придобиват реални очертания чрез композиторската практика на активно и успешно функциониращата музикална култура на Казахстан. Пълноценните анализи на редица произведения позволяват на дисертантката да оформи типология на взаимодействията между оркестровите жанрове и композиционния модел на казахстанския „кюй”, която намира обобщение в малка, но съдържателна таблица на стр.205.

Тук трябва да отбележа изключително деликатното, внимателно и уважително отношение на един подчертано съвременно мислещ творец като композитора А.Раимкулова към по-старата национална традиция; към онези автори и произведения, които, създавани в ранните периоди, изграждат основите на професионалната казахстанска музикална школа и предпоставките за нейното активно бъдещо развитие.

Трета глава абстрахира от общата панорама на казахстанското музикално творчество няколко опуса (операта „Абай” от Ахмет Жубанов и Л. Хамиди,1944г., III Симфония „Сариозекски метафори” на Газиза

Жубанова, 1989 и Симфонията „Декемврийска вълна” от Бейбит Далденбай, 2015) и на пръв поглед сякаш още повече стеснява фокуса на изследователския интерес в сравнение с мащабно разгърнатите в съдържателно отношение I и II глави. На практика дисертантът съсредоточава вниманието върху знакови произведения, представителни както за казахстанската музикална култура, така и за световното съвременно музикално творчество. Интерпретирани в контекста на евразийския междукултурен диалог, те се оказват стабилен аргумент относно неговото решаващо значение за формирането на казахстанската композиторска школа. Така изходната научна теза на дисертацията получава своето поредно убедително научно потвърждение в практиката на творчеството. Специален принос на дисертанта тук е представянето на редица композиторски опуси, които до този момент не са подлагани на задълбочен музиколожки анализ (напр. от С. Байтереков, А. Ершова, Т. Нилдикешев).

Прецизното вглеждане в естетическите концепции на творците, във философско-семантичната същност на творбите, в тяхното полагане или отклонение от актуалните за дадения исторически момент общокултурни и стилкови парадигми; съдържателните коментари и аналитични студии, в които дисертантът демонстрира майсторско владение на тънкостите на композиторските техники; изведените обобщения с точно позициониране на избраните обекти в контекста на евразийския междукултурен диалог и в евразийското културно пространство очертават многопластовата панорама на казахстанската музикална традиция в нейното минало и съвременно битие.

Посочените от А.Раимкулова приноси на научното изследване, които споделям, са напълно адекватни на рецензирания текст. Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертацията.

Представените 5 публикации изчерпателно представят основните тези в нея.

В заключение, след като отчитам безспорните приноси качества на научната разработка и нейната висока научна стойност, убедено препоръчвам на уважаемите членове на научното жури на основание на дисертационния труд „РАЗВИТИЕ НА КАЗАХСТАНСКАТА КОМПОЗИТОРСКА ШКОЛА В РАМКИТЕ НА ЕВРАЗИЙСКИЯ МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ” да присъдят научната степен „доктор на науките” на Актоты Раимкулова.

30.08.2018

проф.д-р Емилия Коларова

София